Amanda Peters

Het lied van de vrouwen

Vertaald door Caecile de Hoog

Ambo|Anthos
Amsterdam

1

1964

Mijn moeder stierf terwijl ze mij de wereld induwde. Haar bloed, het bloed dat ze met mij had gedeeld, vormde een plas om haar heen, de aarde kleurde koperrood en de lucht geurde naar bliksem. Ik weet niet of ik haar gezicht heb gezien, of zij dat van mij. Ik weet alleen dat ze dood was toen de eerste donderslag klonk.

'Ik was kwaad,' zei mijn grootmoeder. 'Het donderde, bliksemschichten schoten door de lucht, maar het ging maar niet regenen. De wolken weigerden om mijn meisje te huilen. Ik was zo kwaad. Ze verdiende hun verdriet.' Het stemde haar droevig elke keer als ze me dit vertelde, en dat deed ze in de maanden mei tot oktober elke keer als de lucht betrok.

Het is geen bijzonder mooie boom, de boom waaronder mijn moeder stierf en ik geboren werd. De wortels hebben zich uit de harde aarde naar boven gewerkt en zijn weer ondergronds gegaan, diep in hun donkere, vochtige domein. De boom helt over en een paar van de zwaarste takken beroeren het water van de vijver. Ze heeft geen goudgele bladeren, geen vuurrode gloed in de herfst. Ze geeft geen sap om stroop van te maken. Maar volgens Kiju doet dat er allemaal niet toe, want

deze boom bewaart onze verhalen en waakt over ons als we ter wereld komen. Ze maakt moeders van vrouwen en vaders van mannen. Diezelfde wortels die ik ooit zo lelijk vond, vormen een comfortabel kraambed. Een wieg waar vrouwen zich in kunnen nestelen. Ook al ziet niemand anders het, ik zweer dat de wortels rood oplichten als het zonlicht tussen de takken door kruipt en de grond kust. Een monument voor de levens die er begonnen zijn en de paar die er zijn geëindigd. Het heeft me meer dan de helft van mijn leven gekost om te begrijpen hoe belangrijk die boom is, hoe belangrijk alles wat ze tussen haar takken bewaart. Alles wat ze gezien heeft en alles wat ze vertegenwoordigt. Ik heb zoveel tijd verspild.

Ik heb geen herinnering aan mijn moeder, de belangrijkste persoon in mijn leven, zij die me ter wereld bracht, die me een veilige plek gaf waarin ik kon ontstaan. Vroeger dacht ik dat ik onnozel was, want als ik slim was geweest zou ik op zijn minst een vage herinnering aan haar hebben, misschien zelfs een zintuiglijk gevoel, een echo van haar stem, een zweem van haar geur. Zelfs de navelstreng die me met haar verbond, is weg. Die is niet onder de appelboom achter het huis begraven, zoals had gemoeten. In haar verdriet was Kiju vergeten de navelstreng te bewaren en te begraven. Soms voelt het alsof ik geen grond onder mijn voeten heb, alsof niets me met deze aarde verbindt. Er is ook niets wat aan mijn moeder herinnert, behalve mijn grote neus en haar naam, Margaret, kortweg Maggie, die soms verdrietig, soms vol eerbied door mijn grootmoeder wordt gefluisterd.

'Aliet, je hoort je ook niets te herinneren van de dag dat je geboren werd. Stel je voor, zo'n traumatische reis voor een nieuwe ziel.' Mijn grootmoeder grinnikte om haar grapje. Ik zat aan tafel en brak een broodje doormidden. Ik trok de

zachte binnenkant eruit en liet de korst op mijn bord liggen. Daar zouden de beesten straks van smullen, vermengd met de groenteschillen en het vet afkomstig van de bodem van de pan waarin de kip was gebraden.

Het was niet de bedoeling dat ik Aliet zou heten. Althans, dat denken we. Mijn moeder hield de naam die ze voor me had gekozen angstvallig geheim. Soms was ik boos over haar geheimen, maar het is moeilijk om kwaad te blijven op een dode. Toen ze stierf, was het aan mijn grootmoeder om mij, de enige dochter van haar enige dochter, een naam te geven. Ze koos de naam van haar eigen moeder, Aliet. Ik vind het een mooie naam, ik hou ervan zoals hij als een waterval van de tong rolt. Daardoor weet ik dat het niet mijn ware naam is. Die schoonheid past niet bij mij. Ik heb me altijd meer een Gertrude of Constance gevoeld, namen die de spot van mijn grootmoeder opriepen.

'Zo heten oude witte vrouwen. Wat ben je toch een rare!'

'Aliet is een mooie naam.'

'Zeker. Het is de naam van mijn moeder en zij was mooi. Zelfs na negen kinderen had ze nog steeds van die donkere ogen die zo prachtig straalden. Je doet me soms aan haar denken.'

'Mijn ogen zijn groen,' verzuchtte ik. Die groene ogen waren een constante kwelling voor me.

Ik weet niet hoe mijn moeder eruitzag. De korrelige foto van haar als baby zegt me niets. Er is ook een oude zwart-witfoto van voor haar zwangerschap. De randen zijn smoezelig en er zitten scheurtjes in doordat Kiju hem zo vaak in haar handen had geklemd in een poging haar terug te zien, en ik ook, toen ik me begon af te vragen hoe ze eruit had gezien. Volgens Kiju was ze rond de twaalf op die foto, maar ze staat afgewend

en houdt haar armen voor haar gezicht om te voorkomen dat haar beeltenis wordt vastgelegd. Het is zo'n wreed lot, het gezicht van je eigen moeder niet te kennen. Als iemand me had gevraagd naar mijn liefste wens, behalve dat ik mijn moeder levend en wel bij me had gehad, had ik geantwoord dat ik op zijn minst één foto van haar had willen hebben, iets tastbaars om naar te kunnen kijken en iets van mezelf in te herkennen. Maar elke keer als ik Kiju ernaar vroeg, antwoordde ze dat er geen foto van haar bestond. Niemand heeft me ooit kunnen vertellen hoe donker haar haar nou precies was en of het lichter werd in de zomerzon, zoals dat van mij. Of haar mond klein was of dat ze een brede lach had. Mijn grootmoeder had alleen iets over haar neus gezegd en hoe frappant het was dat ik precies dezelfde had. Ik stelde me graag voor dat ze groene ogen had, zoals ik, met dezelfde gouden spikkeltjes die iedereen zo mooi vond. Volgens mijn grootmoeder was het groen afkomstig van mijn mysterieuze vader, het andere grote geheim van mijn moeder, of misschien van een of andere Ierse of Schotse voorouder. Het goud was een geschenk van de Schepper. Kiju zei dat de ogen van mijn moeder bruin waren, net als die van haar en van iedereen die ik kende.

'Maak je niet druk over die kleur. Er zijn betere dingen om te erven. Een goed gemoed en een sterke geest zijn heel wat belangrijker dan bruine ogen.' Ze sneed het puntje van een komkommer, gooide het uit het raam, sneed een dun schijfje af en stopte het in haar mond. Toen hakte ze de rest van de komkommer in plakjes, deed er zout en peper op en zette het bord voor mijn neus op tafel.

'Was ze donker?' vroeg ik terwijl ik het dikste stuk pakte, zout en peper er aflikte en het tussen mijn tanden liet knarsen. 'Haar huid? Net zo donker als die van jou?'

'Ja.' Ze ging tegenover me zitten. De condens op onze waterglazen fonkelde in het zonlicht dat door het kleine raam boven de gootsteen naar binnen viel. We hadden geen stromend water en ook geen wc in huis. Dat gold voor de meeste mensen die we kenden, en we zaten er niet mee. Kiju zei dat we alles hadden wat we nodig hadden: een dak boven ons hoofd, een vuur in de winter, kleren, schoenen, en een tuin waar de hele buurt, misschien zelfs het hele dorp jaloers op was. Een paar kippen voor eieren, een paar kippen om op te eten, en een vet varken dat knorde en snoof in zijn kleine modderpoel. Ik mocht de dieren geen naam geven van Kiju, dat zou alleen maar hartzeer opleveren als het zover was dat ze aan hun eind kwamen om onze maag te vullen. In de herfst verkochten we wat we van onze oogst hadden ingemaakt en zelf niet nodig hadden, zodat we met het geld konden kopen wat we niet zelf konden maken. Soms kwamen er vrouwen uit het dorp langs voor de geneeskrachtige thee die Kiju maakte, in ruil voor zoetigheid of een kip, soms wol om mee te breien. En ook wel geld. Bij de kruidenier negeerden die vrouwen haar, maar ze stonden wel voor de deur als ze medicijnen nodig hadden. Ze vertrouwden haar drankjes en zalfjes meer dan wat hun eigen dokter voorschreef. Wat het des te schokkender maakte dat ze zich later tegen haar keerden.

'Ze was een gelukkig kind, net als jij.'

'En ze had geen vader, net als ik.'

Kiju huiverde. 'Nee, die had ze niet. Maar ze had verhalen. Had jij die ook maar.'

'Ik heb jouw verhalen.'

Met een glimlach legde ze haar gerimpelde hand op die van mij. 'Hij was een goede man, je grootvader. Ik hield veel van hem. Ik heb hem gevraagd niet te gaan. Hij hoefde niet, weet

je. Maar hij had gelezen en gehoord wat daar gebeurde. Ik heb het nooit begrepen, maar hij was vastbesloten te gaan vechten voor een land dat hem niet als mens erkende. Zo'n man was hij. Koppig als een stier.'

De stier van meneer Armstrong was een humeurig oud beest dat helemaal alleen in de wei stond omdat hij zo agressief was. Dus, klein als ik was, knikte ik maar, ook al begreep ik nooit helemaal wat voor iemand mijn grootvader was geweest. Toch wist ik ergens dat hij, die vreselijke stier ten spijt, een goede man moest zijn geweest.

Als ze deze verhalen vertelde, zag ze er altijd verdrietig uit, een emotie die zo ongewoon voor haar was dat ik die nauwelijks herkende. En ik vond dat helemaal niet leuk. Ik vond het niet leuk dat ik haar verdrietig had gemaakt met mijn vragen.

'Het geeft niet, Kiju. Echt niet.' Ze lachte weer, maar haar lach had iets gemaakts. Ik voelde me schuldig zoals kinderen zich voelen als ze iemand teleurstellen van wie ze zoveel houden als ik van mijn grootmoeder hield.

Mijn grootvader ging in 1939 naar Europa, wat zo ver was dat het je verstand te boven ging, en hij was nog in leven toen de oorlog voorbij was. Een longontsteking op het schip naar huis werd hem fataal. Zo'n wreed lot. Nadat de mannen van het leger bij haar aan de deur waren geweest om haar de brief te overhandigen en hun deelneming te betuigen, ging mijn grootmoeder nooit meer naar de kerk. Eerst het geluk te weten dat hij al die gruwelijkheden had overleefd en hem daarna, toen de angst haar had verlaten, alsnog te verliezen was meer dan ze kon verdragen. Ze gaf daar een wrede en genadeloze god de schuld van en zwoer nooit meer een stap in een gebedshuis te zetten. Ze had één foto van hem, in uniform, weggestopt in een houten kist onder haar bed. Daarin lag ook haar

trouwboekje, het enige andere bewijs van hun verbintenis, met hun handtekeningen in schuine letters op het vergeelde papier. Ze hield zich vast aan haar herinneringen aan hem, en bij het haardvuur op winteravonden, wanneer de sneeuw hoog tegen de muren van ons kleine huisje was opgewaaid en de wind zo hard huilde dat haar stem bijna niet meer te horen was, deelde ze die herinneringen met mij. Ik koester ze nog steeds, en daarmee koester ik haar.

'Hij was timmerman, had hij zichzelf geleerd,' zei ze op een stormachtige avond toen ze met thee en koekjes in het schaarse licht van een olielamp een bies van paarse bloemetjes op een kussensloop zat te borduren. 'Wat hij voor zich zag, konden zijn handen maken. Of hij had iets gezien in de stad, dan pakte hij potlood en papier, ging in de stoel zitten waar jij nu zit en tekende het uit. Voor je het wist had hij een nieuw hoofdeinde voor het bed gemaakt. Hij bouwde schuren en buitenwc's om de rekeningen te kunnen betalen, maar hij was een meester met hout.'

Ik heb weinig gezien van wat hij gemaakt had. De meeste meubels die hij zelf ontwierp en waarvoor hij bomen uit het bos achter het huis gebruikte, werden verkocht aan mensen uit de stad om geld te hebben voor eten en kleren en om het jaarlijkse reisje naar de familie te kunnen bekostigen. Toen de mannen met zijn doodsbericht aan de deur kwamen, was alleen het huis nog over dat hij gebouwd had en dat hij 'een beginnetje' had genoemd, en een paar meubels. Drie kamers, degelijk en warm, bedoeld om samen een gezin in te beginnen. Maar daar zou het nooit van komen. Toen mijn moeder werd geboren, was haar vader op mensen aan het schieten zonder te weten waarom, maar in de verwachting dat hij in de ogen van zijn land een man zou zijn. Toen zij haar eerste stap-

jes zette, lag hij met voeten aan flarden en een hoofd vol luizen ergens in Frankrijk in een loopgraaf. Toen zij haar vijfde verjaardag vierde, wachtte hij op verlof om naar huis te mogen gaan. Tegen de tijd dat ze zes werd, lag hij begraven aan de rand van het katholieke kerkhof. Katholiek genoeg om daar begraven te worden, maar te indiaans om ruimte van witte mensen in te nemen. Toch was mijn grootmoeder trots op de kleine klaproos op zijn graf en zijn aanduiding 'soldaat der 1e klasse'.

'Eerste klasse. Dat moet toch iets betekenen,' verzuchtte ze elk jaar als we op zijn verjaardag met bloemen naar zijn graf gingen. 'Eerste klasse.'

Kiju woonde in het huis dat hij voor haar had gebouwd, sliep in het bed dat hij voor haar getimmerd had, sneed groente aan de tafel die hij voor haar had gemaakt van een oude esdoorn die was omgewaaid tijdens een winterse storm. Elke keer als ze zachtjes de kruimels van de tafel veegde of het stof van het houten hoofdeinde van het bed, waar een welving in zat die aan gevlochten reukgras deed denken, communiceerde ze met hem, vertelde ze hem dat er nog steeds aan hem werd gedacht aan deze kant van het geestenrijk. Ik keek graag naar haar, naar de tederheid waarmee ze alles aanraakte wat hij had aangeraakt. Het had iets intiems, maar het gaf me niet het gevoel dat ik me moest afwenden, eerder dat ik er goed naar moest kijken om te leren hoe broos en kostbaar liefde kan zijn. Ze was bevallen onder dezelfde boom waar mijn moeder van mij was bevallen. Uren voor de zon opkwam nam ze haar kindje mee naar binnen en liet ze haar de dingen zien die haar vader had gemaakt. Ze pakte de fijne, gave vingertjes van mijn moeder en streek ermee langs het hout om vader en dochter met elkaar te verbinden over uitgestrekte bossen en velden en zoveel zee-

mijlen golven dat het haar bevattingsvermogen te boven ging.

Ze zal mijn moeder ook hebben meegenomen naar het graf, maar daar praatte ze nooit over. Het graf van mijn moeder bezochten we op een andere dag, op haar verjaardag, een dag met weinig zon en een meedogenloze wind. Een dag waarop sneeuw de kleine steen bedekt, die niet op de grond ligt, zoals de andere stenen, maar erin is weggezakt. Dan veegde mijn grootmoeder met haar want de sneeuw van de steen en maakte de inscriptie zichtbaar:

MARGARET, DOCHTER EN MOEDER, 1940–1955.

'Ik had er meer op willen zetten, maar dat kon ik niet betalen. Dus heb ik me beperkt tot wat ze voor mij betekende en wat ze voor jou betekende.'

'Het is perfect zo,' zei ik.

Na een korte stilte vroeg ik: 'Leek mijn moeder op hem of op jou?'

'Op allebei een beetje. Ze had zijn neus, de neus die jouw lieve gezichtje nu siert.' Ze pakte mijn kin en kneep erin. 'Maar ze had mijn haar, dik, snelgroeiend haar waar altijd twijgjes en klissen in bleven hangen als we niet uitkeken en we het niet in een strakke vlecht droegen. Op een keer zat er zelfs kauwgom in. Ze mocht geen kauwgom, maar had op school wat van een ander kind gekregen en had gewacht tot ze in bed lag en ik het niet zou zien. Met die kauwgom in haar mond is ze in slaap gevallen, maar hij viel eruit en de volgende ochtend moest ik hem uit haar haar knippen. Kwaad dat ik was! Nu kan ik er alleen maar om lachen.'

'Ik hou van dit soort verhalen, Kiju.'

'Ik ook, Aliet. Je had het moeten zien. Die grote ronde hap

uit dat haar. Ze smeekte me niet naar school te hoeven, tevergeefs. Ze werd uitgelachen, maar dat gebeurde hier wel vaker. Dit keer was er tenminste een reden voor, geen goede reden, begrijp me goed, je mag een ander nooit bespotten, maar als iedereen om je heen negen jaar oud is, ontkom je er niet aan.'

Ik heb altijd in de muren van dat huis de aanwezigheid van mijn familie gevoeld, zelfs familie die ik nooit had ontmoet. Het huis was klein, maar in alle hoeken en gaten waren geesten. Je kon er met zijn tweeën prima wonen, maar als er heel af en toe meer mensen vertoefden, leek het niet groter dan het kippenhok. De voordeur was in het midden, met aan de ene kant de keuken en aan de andere de huiskamer, die zich alleen van de keuken onderscheidde doordat er andere meubels stonden. Achter de keuken bevond zich Kiju's slaapkamer, achter de huiskamer die van mij, de kamer waar mijn moeder ooit had geslapen en gedroomd. Een smalle gang leidde naar de achterdeur en de tuin met de beesten. Onze jassen hingen aan roestkleurige haken. In de winter stonden er natte laarzen bij de deur. Het kleine huis was alleen maar bedoeld geweest voor de eerste jaren van hun leven samen.

Soms was ik jaloers op de mensen in de stad met hun grote huizen met grote ramen, stromend water en sanitair. Op andere momenten was ik me ervan bewust dat ons huis gebouwd was door iemand die ooit van mij en van mijn moeder gedroomd had. En als ik daaraan dacht, liet ik mijn handen over de vloerplanken en langs de muren gaan, zoals mijn grootmoeder met de vingertjes van mijn pasgeboren moeder over het tafelblad had gestreken, en dan wist ik dat die grote huizen met hun ramen en hun waterleiding niet konden tippen aan wat ik had. Ons huis ademde het verleden en hield de doden levend. Volgens mij is dat de reden dat mijn grootmoe-

der zo lang weigerde sanitair aan te laten leggen of iets aan te laten bouwen. Het huis was een herinnering aan degenen die haar waren ontvallen. Elke verandering vormde een bedreiging voor de herinneringen die heilig voor haar waren.

'Ze hebben eens geprobeerd het van me af te nemen,' zei Kiju op een avond. 'Dit "hutje", zoals ze het noemden. Ze wilden ons dwingen te verhuizen, het land op te geven waar we kippen hielden en groente verbouwden, de grond waar we met hulp van Big Ben ons eigen haardhout kapten.'

Big Ben bleef in oktober altijd om te helpen wanneer de andere appelplukkers hun kamp hadden opgebroken en naar huis waren gegaan. Hij was de enige die bleef; de anderen, die niet alleen een bloedband met ons deelden maar ook wel enkele verhalen, vertrokken zodra het werk erop zat. Geen van hen bood Kiju een helpende hand, terwijl zij hen op haar land liet bivakkeren, hun melasse gaf als ze die nodig hadden, en kruidenthee voor hen zette als ze te veel whisky hadden gedronken en hun maag van streek was. Alleen Big Ben en Sally bleven. Terwijl Ben houthakte en Sally Kiju hielp met het inmaken of opslaan van de laatste wortelgroentes, paste ik op hun kinderen.

Mijn grootvader had het land met eigen geld van een boer gekocht, met een handgeschreven koopcontract omdat indianen formeel nog steeds geen grond mochten bezitten. Maar de boer, meneer Armstrong (die tot mijn grote teleurstelling geen grote, gespierde armen bleek te hebben die opbolden onder zijn hemdsmouwen), was een aardige man en hij kon het land toch niet gebruiken aangezien hij zes dochters had en niet één zoon, zodat hij al het werk alleen moest doen. Hij verkocht het aan mijn grootvader, en hoewel iedereen wist dat het van hem was, kwamen er af en toe toch mensen van de county

langs die dreigden hem zijn land af te nemen. Ze hadden zelfs het lef dat te doen toen mijn grootvader meevocht in hun oorlog. Dat zat mijn grootmoeder nog steeds dwars als ze me die verhalen vertelde.

'Geen greintje fatsoen, die lui. Mijn bloed kookt weer als ik eraan terugdenk.'

Er klonk woede in haar stem. Woede die decennialang gevoed was. Hoewel ik graag zou geloven dat ik alleen maar goede eigenschappen van mijn oma heb geërfd, haar wijsheid en geduld, delen we juist de hebbelijkheid om woede en wrok te blijven koesteren. In haar geval toonde die neiging zich zelden en deed ze er niemand kwaad mee, bij mij kon die later in mijn leven destructief zijn.

'Maar het is ze niet gelukt, Kiju. We zitten hier nog,' zei ik dan monter in de hoop dat ze haar boosheid zou vergeten en weer naar het hier en nu zou terugkeren.

'Ja, ja, dat weet ik wel. Ik kan die kleine krenkingen niet van me afzetten en laat me erdoor verzuren. Zorg dat je dat nooit doet, Aliet.'

Ik zou willen dat ik die raad had opgevolgd.

Het land dat van meneer Armstrong was geweest grensde aan land van andere indiaanse families. In de kleine vallei woonden vier families. Zo dichtbij dat je in geval van nood snel bij elkaar was, maar met genoeg afstand dat onze privacy gewaarborgd was. Bomen omzoomden ons perceel en beschermden ons tegen spiedende ogen en nieuwsgierige passanten. Maar een paar jaar voor mijn geboorte kwam er iemand van de overheid langs om mijn grootmoeder te vertellen dat ze er weg moest. Alle indianen moesten bij elkaar gaan wonen, dan konden ze ons beter in de gaten houden.

'Het is voor uw eigen bestwil, mevrouw.' De man droeg een

grijs pak en had een papiertje in zijn hand waarop woordelijk stond wat hij moest zeggen om krachtig over te komen en haar zover te krijgen haar huis op te geven. 'Er zijn daar voorzieningen en het zijn hele mooie huizen. Met sanitair, stromend water, zelfs elektriciteit.'

'En waarom zou ik hier weg willen? Uit mijn eigen huis. Op grond die van mij is.'

'We hoeven het nu niet over eigendomsrechten te hebben. U moet gaan om de redenen die ik genoemd heb.'

'Dat zijn geen goede redenen. We redden ons hier prima zonder al die voorzieningen van u.'

'Maar eh...'

'Ik heb geen belangstelling. Ik blijf hier, op de plek waar ik met mijn man had willen wonen, en waar ik nu met mijn dochter woon.' Ze deed de deur dicht, niet met een klap, maar wel met overtuiging. Hij klopte opnieuw aan, zwakjes, maar zij stookte inmiddels het fornuis op om thee te gaan zetten en deed alsof ze het niet hoorde. Zo vertelde ze het me toen ik oud genoeg was om me samen met haar boos te maken over zoveel harteloosheid.

Twee andere families gingen wel met de man in het grijze pak mee en laadden hun bezittingen in de achterbak van een oude vrachtwagen. Maar voor het einde van het jaar waren ze alweer terug. Ze vertelden dat de witte mannen hadden gelogen. De beloofde huizen waren slechter dan de huizen die ze hadden achtergelaten. 'Zo slecht dat je in de winter net zo goed buiten kunt gaan wonen,' zeiden ze. Uiteindelijk verliet niemand onze kleine gemeenschap. Toen ik een stuk ouder was en de verhalen ook voor mij deel waren geworden van onze geschiedenis en niet alleen maar iets waarmee een verveeld kind in de winter werd beziggehouden, vond ik ze pijnlijk. Het had

een wrede ironie dat mannen in pakken en glimmende schoenen geprobeerd hadden ons het land af te nemen dat van ons gestolen was, het land dat we van de dieven hadden teruggekocht. Tegen de tijd dat ik geboren werd, dat mijn moeder mij onder de boom ter wereld bracht, hadden ze hun pogingen opgegeven de bruine mensen hun land af te nemen. Elders was het ze hier en daar wel gelukt, maar bij ons niet.

Mijn grootvader werd zonder enige twijfel gemist. Vooral door mijn Kiju, en door de mensen die ons bezochten en hem hadden gekend. Voor mij lag dat anders, hij had nooit deel uitgemaakt van mijn leven en was daarom voor mij meer een figuur uit een verhaal. Mijn moeder was dichterbij. Een kort moment hadden we tegelijkertijd geleefd, waren we samen geweest. Meestal heb ik het gevoel dat ik haar ken, door de verhalen die ik over haar gehoord heb. Maar er zijn ook momenten dat ze nog steeds een mysterie voor me is.

Elk najaar als de appelplukkers aankwamen, werd ze voor mij opnieuw tot leven gewekt. Degenen die op ons land verbleven brachten familie, tenten en verhalen mee en als ze me zagen, verlegen achter de rug van mijn grootmoeder, begonnen ze over Maggie. In de loop van de tijd vroeg ik aan deze en gene of ze geen familiefoto hadden waarop mijn moeder op de achtergrond te zien was, of dat ze toevallig door iemand was gefilmd, maar ik werd altijd teleurgesteld. Naarmate ik ouder werd en ze niet meer wilden loslaten dan ik al wist, ging ik me steeds meer afvragen van wie ze ooit had gehouden, óf ze wel van iemand had gehouden. Niemand leek er iets van te weten en ik kreeg het gevoel dat er snel op een ander onderwerp werd overgegaan als ik erover begon. Mijn vader was een man zonder geschiedenis. Hij was afwezig in het hoofd van mensen die herinneringen hadden die vele generaties teruggingen en die

ze ophaalden met hetzelfde gemak waarmee ze de hand van een geliefde of een volmaakt gevormde appel vasthielden voor ze die bij de andere appels in de kist legden. Maar ik ben het me altijd blijven afvragen. En op momenten van zelfmedelijden, die steeds minder voorkwamen naarmate ik ouder werd, maar nooit helemaal verdwenen, deed ik mijn best om niet kwaad te zijn op mijn moeder omdat ze de identiteit van mijn vader had meegenomen naar de andere kant.

2

September 1996

Ik was aan het werk toen het telefoontje kwam. Op het moment dat mijn naam werd omgeroepen was ik bezig de onderlip van een kind te hechten dat van een klimrek was gevallen en haar ondertanden door haar lip had gestoten. De stem, ruw en met ruis doordat de microfoon te dicht bij de mond werd gehouden, riep me op naar de verpleegkundigenpost te komen. Ik wilde het negeren, maar er werd gezegd dat het urgent was en een andere verpleegkundige, een studente die ik wel al had gezien maar met wie ik nog geen kennis had gemaakt, kwam naar me toe.

'Ik neem het wel van je over, ga maar.' Op haar naamplaatje stond DANIELLE. Waarom van alle dingen die ik me in mijn leven zou moeten herinneren juist dat detail me nog bijstaat is me een raadsel, maar het is zo. Ik pakte de hoorn van de telefoon van de balie en wendde me af van de mensen die naar me zaten te kijken.

'Spreek ik met...' Er viel een lange stilte. 'Aliet?'

'Ja. Wat kan ik voor u doen?'

'Mevrouw Aliet?'

'Aliet is mijn voornaam. Wat kan ik voor u doen?' herhaalde ik, bijna geërgerd.

'Ik heb helaas slecht nieuws voor u.' Weer viel er een stilte aan de andere kant van de lijn, waarna er diep werd ingeademd. 'Uw grootmoeder is overleden. We hebben begrepen dat ze vanochtend in haar tuin bezig was toen een buurvrouw zag dat ze in elkaar zakte. De buurvrouw heeft een ambulance gebeld, maar ze kon helaas niet meer gered worden. Waarschijnlijk een hartaanval.' Het werd stil.

'Neem me niet kwalijk, maar moet u mij wel hebben?'

'Bent u Aliet Paul? En is haar naam...'

'Oké, oké.'

Ik heb mensen gezien die last hadden van duizeligheid. De hele wereld draait op zijn kop en ze kunnen alleen maar wachten tot alles weer tot rust komt. Ze blijven doodstil liggen, biddend dat de aarde stopt met draaien. Ze ademen zwaar in en uit, hopend dat de kristallen in hun oren terugkeren naar de plek waar ze thuishoren, zodat ze weer overeind kunnen komen. Ik had het gezien, maar het zelf nooit ervaren – tot dat moment. Of het echt een aanval van duizeligheid was of alleen de reactie van mijn lichaam op het verlies, zal ik nooit weten. De ruimte begon te draaien, ik wankelde en klapte tegen de grond. Een stoel die achter me stond en me had kunnen opvangen, rolde weg en knalde tegen de muur. Er kwam een collega met uitgestrekte armen op me af, maar ik wuifde haar weg.

'Mevrouw? Hallo?'

'Ik ben er nog.' Ik ademde diep in, steunend met mijn vrije hand op het koude linoleum. De kou had iets troostends. 'Waar is ze?'

'Hier, in het ziekenhuis. Ik heb begrepen dat u niet in de buurt woont?'

'Ik woon in de stad. Ik ben er over een paar uur.'

Ik strekte mijn arm boven me uit om de hoorn weer op de haak te leggen, maar dat lukte niet en hij ketste tegen de grond. De hoge ingesprektoon echode door de gang. Het enige wat ik zag was de stoel waarin ik terecht had willen komen, die tegen de muur stond, de zitting op ooghoogte. Afgezien van die vervloekte telefoon was het stil. De mensen bewogen wel, maar ze maakten geen geluid. Voeten schuifelden langs me heen, de zware rubberzolen van de verpleegsters zagen er absurd uit vanwaar ik zat. Ik verwachtte dat ik ze zou horen knerpen of met een plof op de vloer zou horen neerkomen, maar ze maakten geen enkel geluid. Ik wist dat er nog steeds apparaten bliebten en patiënten om hulp riepen, maar ik hoorde ze niet. Alleen die belachelijke telefoon en mijn eigen ademhaling. Ik gaf een mep tegen de hoorn die naast me bungelde.

'Kom, ik help je overeind.' Het was de hoofdzuster. Ze pakte me bij de arm en trok me omhoog. Iemand had de hoorn op de haak gelegd, en ineens werd ik overspoeld door een stortvloed van lawaai. Ik kromp in elkaar.

'Ik moet weg. Mijn Kiju, mijn grootmoeder is dood.'

Zo'n vreselijk woord, dood. Zo kort, makkelijk gespeld en gezegd, maar zo ontzettend definitief. Het lag zwaar in mijn mond, het hoorde niet bij degene over wie het ging, het hoorde niet bij mijn Kiju.

'Ze heeft me grootgebracht. Mijn moeder is gestorven. Niet vandaag, mijn moeder is niet vandaag gestorven, ze is gestorven toen ik geboren werd. Mijn Kiju. Ze heeft me grootgebracht.' Ik wist niet wat ik moest doen, behalve praten. Uitleg geven aan mensen die niet op uitleg zaten te wachten.

'Natuurlijk, Aliet, ga maar naar je familie. Wij vangen het hier wel op. Zullen we je helpen met je spullen en met je meelopen naar je auto?'

'Ik ben lopend.'

'Oké, moet er iemand met je meelopen naar huis?'

Ik keek naar de meelevende gezichten om me heen en vroeg me af wat er met het kleine meisje was gebeurd, het meisje met de kapotte lip die moest worden gehecht, opgelapt. Toen zag ik haar, ze had een verband om haar kin en hield een grote latex handschoen vast die was opgeblazen tot een reuzenhand waarop met een zwarte viltstift een smiley was getekend. Aan de hand van haar moeder liep ze langs terwijl ze met de reuzenhand naar me zwaaide.

'Nee, dat hoeft niet, maar bedankt.'

Ik lachte geruststellend naar mijn collega's die bij de balie stonden en eruitzagen alsof ze overal liever waren geweest dan hier. Verdriet is moeilijk om aan te zien, vooral als het nog zo vers en overweldigend is. Het lijkt haast besmettelijk. De ogen van zo iemand herinneren je aan je eigen verdriet, aan al die momenten van treurnis uit het verleden. Ze zouden ineens naar boven kunnen komen als je oogcontact maakt met iemand die net een dierbare heeft verloren. Terwijl ik wegliep voelde ik een tegenkracht, het liefst was ik teruggegaan in de tijd, terug naar dat kleine meisje en had ik haar gekalmeerd en haar wond gehecht, en was mijn naam nooit omgeroepen. Maar we kunnen nooit terug, zo werkt het niet. Of we het willen of niet, we moeten door.

De ziekenhuisdeuren gleden dicht en mijn werkende leven sloot zich achter me. Het kwam geen moment bij me op dat het de laatste keer zou zijn dat ik door die deuren naar buiten liep. Terwijl het verdriet zich in me begon te nestelen, trok ik mijn sjaal strak om mijn hals in een poging me tegen de kilte te beschermen. Toen de tranen kwamen, liepen de mensen in een boog om me heen, alsof ze mijn verdriet de ruimte wil-

den geven. Ik wist dat ze op een dag zou sterven, ze was oud en werd alleen maar ouder, net als ikzelf, maar weten dat iets zal gebeuren en er klaar voor zijn als het moment daar is, zijn twee heel verschillende dingen. Weten is iets anders dan voorbereid zijn.

Het schemerde toen ik langs de parkeergarage het centrum in liep. Het was druk met mensen die uit hun werk kwamen, uit eten gingen of in de kroeg met vrienden hadden afgesproken. Al die dingen die mensen op vrijdagavond doen. Met de ondergaande zon voor me liep ik snel door het park; in het afnemende licht tekenden de treurwilgen met hun loom naar beneden hangende takken zich spookachtig af. Het had vast geregend want de herfstbladeren lagen nat en glibberig op het pad. De hekken werden bij zonsondergang gesloten, dus ik hield de zon scherp in de gaten toen ik langs de lege bloembedden mijn weg vervolgde, de voorkeur gevend aan een sluiproute over het keurig onderhouden grasveld boven de al even keurige wandelpaadjes. Het was stil, de hoge bomen absorbeerden het geluid van de auto's die aan vier kanten van het park voorbijzoefden. Precies op het moment dat de zon onderging en de maan, in het derde kwartier, boven de daken van de huizen tevoorschijn kwam, liep ik door de ijzeren poort het park uit. Hoog op een lantaarnpaal zat een roerloze havik, onaangedaan door de voertuigen en mensen onder hem.

Als kind zat ik eens op een oude deken op het gras met plastic paardjes te spelen die ik voor mijn verjaardag had gekregen, toen ik een havik zag die in een boom aan de rand van onze tuin, waarachter het bos begon, op me neerkeek. Kiju, die ook buiten was, zag me omhoogkijken en volgde mijn blik.

'Aliet, wist je dat haviken zulke scherpe ogen hebben dat ze in de toekomst kunnen kijken? Als je gevolgd wordt door

een havik, betekent het dat hij ervoor zorgt dat je je toekomst veilig bereikt.'

Nu, op de hoek van de straat, keek ik op en fluisterde: '*Wela'lin*,' – dank je wel – tegen de vogel.

Het was donker in mijn appartement en het rook licht naar de compostemmer die onder de gootsteen stond. Even kwam het in me op hem te legen, maar tegen de tijd dat ik mijn tas had ingepakt was ik het alweer vergeten. Grappig hoe snel je neus went aan een geur, zelfs een geur van bederf.

De snelweg van de stad naar huis leidde langs bomen, bomen en nog eens bomen. In de verte doemde elke paar minuten een huis op of de contouren van een dorp, waarna ik weer alleen was met mezelf, de bomen, het ritme en het zoeven van de banden op het asfalt. De afslag naar de plaats waar ik de eerste achttien jaar van mijn leven had doorgebracht zag er nog precies zo uit als vroeger, toch was er een verschil: de verwachting die hoort bij thuiskomen was er niet, er was alleen maar angst.

Kiju lag alleen in een kleine kamer van het ziekenhuis met een wit dekentje over zich heen. Even vroeg ik me af of ze het niet koud zou hebben. Ik pakte haar hand. Ze hadden haar gezicht niet bedekt. Dat het gezicht zo snel na het overlijden wordt bedekt is iets waar ik altijd moeite mee heb. De ogen sluiten, daar zit iets in. De ogen van een dode onthullen niets meer van degene die de dode is geweest, maar het gezicht is nog steeds het gezicht dat de familie heeft gekend en waaraan te zien is dat degene van wie zij gehouden hebben er echt niet meer is. Dat de dood ze niet voor de gek houdt. Ik bedekte het gezicht nooit, en als dat wel was gebeurd ging ik voordat de familie kwam stiekem naar binnen en sloeg ik de deken terug om ze te laten zien dat hun geliefde er nog steeds toe deed. Haar gezicht was oud, ouder dan ik me herinnerde, de rim-

pels dieper dan ik voor mogelijk had gehouden, en tot rust gekomen. Haar handen waren zacht, haar perkamentachtige huid rimpelde toen ik met mijn vinger de blauwgroene ader volgde op de rug van haar hand, waar geen bloed meer doorheen werd gepompt. Ik bracht hem naar mijn mond en drukte er een kus op.

'We hebben haar hier gehouden tot u kwam.'

Geschrokken draaide ik me om.

'Het spijt me, ik wilde u niet laten schrikken,' zei de verpleegster.

'Het geeft niet.'

'Ik herinner me uw grootmoeder. Zo'n aardige vrouw. Toen ik klein was keek ik met kerst altijd uit naar haar aardbeienjam. Aardbeien in de winter doen me altijd aan haar denken.'

'Bedankt, dat betekent veel voor me.' Dat was echt zo, ik meende het. Ik weet dat het zoiets is wat je zegt op dit soort momenten, maar het was ook wat ik wilde horen. Dat iemand zich haar herinnerde.

'Als u zover bent, zorgen we ervoor dat ze naar het rouwcentrum wordt gebracht. Maar neem alstublieft de tijd.' Ze draaide zich om, deed de zware deur achter zich dicht en toen was ik voor het laatst alleen met mijn Kiju. Ik legde mijn hoofd op haar borst; op de een of andere manier had de stilte ervan iets troostrijks. Ze was helemaal tot rust gekomen.

'Kesalul, Kiju,' fluisterde ik en legde haar hand weer onder de deken voor ik wegging. '*Nmultes*.'

Ik nam een kamer in een motel langs de snelweg, een langgerekt gebouw met twintig verschillende voordeuren van twintig verschillende kamers waar, naar ik aannam, mensen verbleven die geen andere keus hadden en in een oud bed sliepen waarvan de springveren in hun rug prikten, het water

een dubieuze kleur had en een sigarettenlucht zich in de muren leek te hebben genesteld. Ik pakte de telefoon en draaide een interlokaal nummer. Hij ging vijf, zes keer over en net toen ik wilde ophangen nam Sally op.

'Hallo?' De 'o' rekte ze uit, ze klonk speels en blij, en ik voelde me schuldig dat ik haar goede humeur ging verpesten.

'Hoi Sally, met Aliet.'

'O mijn god. Hoe gaat het met jou? We hebben je gemist, het is al meer dan een jaar geleden dat je hier was.'

Ik begon meteen te huilen. Het was zo goed gelukt mijn tranen binnen te houden sinds ik op het parkeerterrein van het ziekenhuis uit de auto was gestapt, maar bij het horen van Sally's stem kwam mijn verdriet in alle hevigheid los.

'O, nee, wat is er gebeurd? Aliet? Is het Kiju?'

Ik haalde mijn mouw langs mijn neus en ademde diep in om de kracht te vinden voor wat ik haar moest zeggen.

'Ze is overleden, Sally. Vanmorgen. Hartaanval in de tuin.' Het kwam er snel uit, de woorden buitelden over elkaar heen en ik hoopte maar dat ze me kon volgen.

'O, lieverd, wat erg voor je. We komen eraan. Ben is bezig in het bos, maar zodra hij terug is, komen we. Ben je in het huis?'

'Nee, in het motel langs de snelweg. In dat huis zijn zonder haar kon ik niet aan.'

'Oké, dan zien we elkaar daar, meisje. We houden van je.'

Ook al was ik al bijna van middelbare leeftijd, ze noemde me nog steeds meisje.

Toen ze aankwamen zat ik op een tuinstoel op het betonnen terras voor mijn kamer. Ik keek achterin, maar zag geen kinderen, die inmiddels ook geen kinderen meer waren, maar jonge volwassenen, druk met hun eigen leven. Zelfs Faye, de jongste, was al in de twintig.

'Aliet.' Sally sloeg haar armen om me heen waardoor ik vrijwel volledig in haar volumineuze jas verdween. Het deed me goed om bemoederd te worden en ik bleef staan tot ze me losliet. 'Wat fijn om je te zien, ook al is de aanleiding triest.'

Ben liep om de auto heen en deed hetzelfde. Ik verdween in zijn armen.

Hij zou je opeisen. Ik hoorde Kiju's stem.

'Ach, meisje toch.' Hij deed een stap naar achteren en we keken elkaar indringend aan. 'Ze was een goede vrouw, had een goed leven en ze heeft een goed meisje grootgebracht. Ze heeft haar rust verdiend. Ik zie haar en Maggie voor me aan de andere kant, samen theedrinkend en lachend.'

'Je hebt gelijk,' stamelde ik en ik draaide me om, liep terug naar mijn stoel en nam een slok uit mijn glas.

Ze pakten hun spullen uit en kwamen naast me zitten, Ben met een flacon whisky en een cola light, Sally met appelsap, ik met mijn glas wijn. Toen we honger kregen, plunderden we de automaat: chips en chocola. Zo brachten we de avond door, soms zwijgend, soms pratend terwijl we naar de auto's keken die voorbijreden op de drukke weg voor ons, die alleen aan het oog werd onttrokken door het verlichte bord van het motel, waarvan de 'o' was uitgevallen. Anderen checkten in, maar we moesten iets hebben uitgestraald zoals we daar op een rijtje op onze tuinstoelen zaten te drinken en soms te huilen, want niemand groette ons en niemand knikte naar ons. Als ze terugkwamen van de receptie liepen ze ons voorbij, sloten de deur achter zich en lieten ons alleen met ons verdriet.

Er was geen uitvaartdienst in een kerk. Dat zou Kiju niet gewild hebben. We hielden een kleine bijeenkomst in de ontvangstzaal van het rouwcentrum. Ik had een groep dames van de plattelandsvrouwenbond betaald om thee en koffie te

schenken en te zorgen voor de kleine vierkante en driehoekige sandwiches die op het platteland bij geen enkele gelegenheid – treurig dan wel vreugdevol – ontbreken. Naast de urn stond een foto van Kiju als jonge vrouw, de enige foto waar ze ooit voor had geposeerd. Elke keer als er iemand bleef staan om ernaar te kijken vroeg ik me af wat ze zich herinnerden. Ik was verbijsterd over mijn onvermogen me ook maar op één enkele herinnering te concentreren. Er was niet één gebeurtenis die boven de andere uitstak, ze waren versmolten als een collage, een collage van licht en kleur.

'Ik herinner me haar nog van toen ze vroedvrouw was,' zei een oude dame, die helemaal in het zwart was, zelfs met zwarte kanten handschoentjes, en op een stok leunde.

'Ze is tot het eind toe vroedvrouw geweest,' zei ik. 'Ze is altijd bereid gebleven kinderen op de wereld te zetten.'

'Ja, dat zal best, maar tegenwoordig zijn er veiligere methoden voor.'

Ze wilde nog iets zeggen, maar ik was haar voor. 'Wilt u mij excuseren?'

Ik draaide me om en liep weg.

Het was een korte bijeenkomst, nog geen twee uur. De bloemen die op de tafel naast de urn stonden, zagen er slap en verslagen uit. Of misschien alleen maar vermoeid doordat ze niet alleen hun schoonheid maar ook het verdriet moesten dragen. Ik nam de foto en haar urn mee naar de auto en legde ze op de achterbank. De bloemen en wat over was van de hapjes liet ik achter. In de auto, met achter me de stoffelijke resten van mijn enige echte familielid en de foto waarop haar jongere zelf glimlachend naar me keek, begon ik weer te huilen. Ik dacht dat ik geen tranen meer had, maar om mijn moeder had ik nog niet gehuild, dus misschien werd ik nu overmand door dat onmetelijke verdriet.

Sally en Ben waren na de bijeenkomst vertrokken. Ze moesten naar huis om voor hun kleinkinderen te zorgen en vanwege hun winkeltje, dat ooit een kruidenierszaak was geweest, maar tegenwoordig vooral gericht was op toeristen: ze schonken koffie met Sally's zelfgebakken of gefrituurde *luski* en verkochten traditionele producten van de Mi'kmaw, door echte Mi'kmaw gemaakt, niet de goedkope plastic dromenvangers die je bij tankstations en op het vliegveld ziet. Ik had uitgecheckt en was van plan meteen terug te gaan naar de stad. De rest van de week had ik nog vrij, maar ik zag het niet zitten om langer te blijven. Ik kende hier niemand meer en voelde me een vreemde. Er is een woord dat ik lang geleden tegenkwam en dat op een of andere manier in mijn geheugen is blijven hangen: *hiraeth*, heimwee naar een plek waar je nooit geweest bent. Maar ik was hier wel geweest, ik kende het hier, toch was alles vreemd, onherkenbaar zonder Kiju om naar terug te gaan. De tiener Aliet had zich hier thuis gevoeld, de volwassen Aliet voelde zich een indringer.

Ik besloot voor ik terugging langs het huis te gaan om me ervan te vergewissen dat het goed was afgesloten en er geen eten meer was waar de muizen op af zouden komen. Bij aankomst pakte ik eerst de urn van de achterbank en ging ermee naar de geboorteboom. Ze had me nooit verteld wat ze wilde dat ik met haar as zou doen, maar het was ondenkbaar dat ik de urn op de schoorsteenmantel zou zetten of ergens in een kast zou opbergen. Ze moest zijn waar ze thuishoorde, en ik kon geen betere plek bedenken dan onder de boom waar ze echt gelukkig was geweest. Toen ik daar stond tussen de sterke wortels van de boom drong de zon door een kier van de zich snel samenpakkende regenwolken heen en lichtten de laatste bladeren van de zomer op. Ik opende de urn, bedankte haar

voor alles wat ze me gegeven had en verstrooide haar as. Het had iets puurs, iets definitiefs, het was niet verdrietig, maar troostend. Toen ik terugliep naar het huis, stond er een auto op de oprit. Een man in een onbestemd grijs pak stapte uit.

'Bent u de kleindochter?'

'Ja. Wat kan ik voor u doen?' zei ik terwijl ik de lege urn in mijn auto legde.

'Ik probeerde u al te spreken in het rouwcentrum, maar voor ik de kans kreeg was u weg. Ik ben de notaris die is belast met de nalatenschap van uw grootmoeder.'

Het woord 'nalatenschap' klonk een beetje absurd gezien de bouwvallige staat van het huis, de tuin die zonder haar zorgzame handen al bezig was te verkommeren, de buiten-wc, niet langer in gebruik maar nog altijd een stille getuige van ons verleden, en het gras dat niet meer gemaaid was sinds Kiju een vriendin van de aarde wilde zijn en besloten had dat het wild en vrij mocht groeien. De afgelopen zomer was ik bij haar geweest en hadden we na een stortbui met veel plezier zaadjes van wilde bloemen in het natte gras rondgestrooid. Vermoedelijk hadden vooral de vogels zich eraan tegoed gedaan, want ik zag enkel een paar roze lupines, een handjevol korenbloemen en wat guldenroede tussen het hoge gras.

'Haar nalatenschap?'

'Ja, het is heel simpel, ze laat alles na aan u. U moet alleen dit document tekenen en dan krijgt u binnen een paar weken een kopie toegestuurd en is alles geregeld.' Hij gaf me een dik pak officiële papieren met tabbladen. Ik legde het op de motorkap van zijn auto en tekende zonder een woord te lezen op de plek die hij me wees. Hij nam de papieren weer in ontvangst en gooide ze op de passagiersstoel.

'En dit.' Hij gaf me de houten doos van mijn oma, de doos

met al haar kostbaarheden. 'Er zit een lijst in. Ik heb de inhoud geïnventariseerd. Dat moet allemaal op schrift staan voor de afwikkeling. Van de inboedel is ook een lijst in het document dat u net hebt getekend. Gecondoleerd met uw grootmoeder. U hoort nog van mij.'

'Hoe bent u hieraan gekomen?' vroeg ik, misschien wat al te argwanend.

'Het rouwcentrum bracht ons op de hoogte van haar overlijden. Ze had het allemaal geregeld. Ze wilde u niet belasten met alles wat er moet gebeuren na een sterfgeval. In haar testament stond dat de doos rechtstreeks naar u toe moest, maar we moesten de inhoud doornemen in verband met mogelijk eh... onverklaard vermogen.'

'Onverklaard vermogen?' Ik schoot bijna in de lach. Had hij het huis niet gezien? De oude, aftandse inboedel? Het dak dat gerepareerd moest worden, het raam dat bijna uit zijn spanning viel?

'Ja. Nogmaals, gecondoleerd met uw verlies.'

De lucht was loodgrijs toen hij wegreed. Met de doos in mijn handen keek ik hem na tot de auto uit het zicht was. Toen de eerste regendruppels het bos verduisterden, ging ik naar binnen. Alles was hetzelfde, alles was anders. De vloeren voelden zacht aan onder mijn voeten, de kozijnen waren al aan het rotten en het behang waar Kiju zo trots op was geweest liet hier en daar los. De moed zonk me in de schoenen. Ik had dit moeten zien, ik had er voor haar moeten zijn, ik had moeten helpen. Alles was bedekt met een laag stof, stof dat bij haar amper kans zou hebben gekregen neer te dwarrelen. Ik veegde een stuk van de tafel schoon en zette de doos erop neer. Het goot inmiddels en de regen kletterde tegen de ramen.

Heerlijk, zo'n fikse bui, hoorde ik haar zeggen. Ik draaide me

om, wat ik verwachtte weet ik niet, maar ik was alleen. Haar stem leefde voort in de muren van het huis.

De borden stonden nog steeds in de open kast, met een ratjetoe aan koffiebekers en theekopjes, sommige met het bijbehorende schoteltje. Haar geliefde pannen, waarin ze zoveel maaltijden had gekookt, hingen aan de muur. Het jaar daarvoor had ik met kerst nieuwe pannen voor haar gekocht, een vergissing, want ze was gehecht aan de pannen die ze had, een huwelijksgeschenk van haar ouders. Haar vader had er extra voor gewerkt, ze hadden ervoor gespaard. Het was belangrijk dat ze ze bleef gebruiken tot ze zich bij hen zou voegen aan de andere kant. De nieuwe set stond in een hoek, ik had de bon nog in mijn portemonnee. Ze was nooit tegen moderne voorzieningen geweest, maar ze zag er het nut niet van in. Waarom zou je betalen voor een luxetoilet als je een prima buiten-wc had? Uiteindelijk dreigde de county het huis onbewoonbaar te verklaren en dwongen ze haar sanitair aan te laten leggen. Volgens mij genoot ze er heimelijk van dat ze in januari 's nachts niet meer naar buiten hoefde, maar dat hield ze voor zichzelf. Stroom wilde ze wel, maar alleen omdat ze zo graag naar de radio luisterde. Haar kleine zilverkleurige radio stond naast de gootsteen. Op het houten aanrecht lagen een paar radijsjes, ze waren zacht en de groene blaadjes hingen slap. Ze was vast van plan geweest ze klaar te maken voor het avondeten. Ik nam er een in mijn hand, trok het groen eraf en nadat ik hem aan mijn broek had afgeveegd stopte ik hem in mijn mond.

'Geen verspilling, Kiju.'

Met een glimlach opende ik de doos. Misschien kwam het doordat het zo'n emotionele dag was geweest dat ik stilletjes hoopte dat er een foto van mijn moeder in zou zitten. Ik wist dat het niet zo was, er was geen foto van mijn moeder, maar

dat ik Kiju kwijt was en wist dat ik haar gezicht nooit meer zou zien, haar nooit meer zou horen zeggen dat ik de neus van mijn moeder had, maakte die kinderlijke wens weer in volle hevigheid wakker. Door de natte ramen viel weinig licht uit de grijze lucht naar binnen, dus ik moest me diep over de doos buigen om te kunnen zien wat erin zat. Bovenop lag de brief waar de notaris het over had gehad.

Van een doos, aangetroffen onder het bed van de overledene, is de inhoud geïnventariseerd en vastgelegd. Alle wereldse goederen van de overledene, met inbegrip van de inhoud van deze doos, zijn thans eigendom van de kleindochter, Aliet Paul. Er kan door geen ander aanspraak op worden gemaakt.

INHOUD

Trouwakte van overledene en echtgenoot, 12 juni 1937
Foto van echtgenoot in legeruniform, d.d. 14 september 1940
Geboorteakte van een dochter, Margaret, 8 maart 1940
Overlijdensakte met telegram waarin overledene op de hoogte wordt gesteld van overlijden echtgenoot. Datum niet leesbaar door vlekken
Zwarte vlecht met notitie 'Maggies eerste knipbeurt'
Diverse schoolrapporten van kind genaamd Margaret
Overlijdensakte dochter, 15 jaar oud, Margaret. Doodsoorzaak: hartaandoening tijdens bevalling, 5 augustus 1955
Geboorteakte meisje, dochter van Margaret, kleindochter van overledene en thans eigenaar van deze doos met inhoud, d.d. 5 augustus 1955
Kastanjebruine vlecht met notitie 'Aliets eerste knipbeurt'
Diverse schoolrapporten van kind genaamd Aliet

Verzameling muntjes, van weinig waarde
Mes, onversierd, heft in leer gewikkeld, van weinig waarde
Soortgelijk mes met inscriptie 'we'ji'wet', van weinig waarde
Diverse brieven van een vrouw genaamd Sally, geen enveloppen, plaats onbekend, verschillende dateringen van 1958 tot heden
Diploma eindexamen meisje genaamd Aliet
Stukje touw met notitie: 'laatste kind geboren onder de boom'. Van weinig waarde
Diploma verpleegkunde vrouw genaamd Aliet. Met lof. 1977
Verjaardagskaart zestigste verjaardag overledene
Ansichtkaart van vrouw genaamd Aliet aan overledene uit Banff, Alberta, 1985
Stapel kaarten met recepten, samengebonden met touw, en notitie: 'Alleen voor Aliet'. Zonder datum
Eigendomsakten van het huis en de grond, overgedragen aan kleindochter Aliet
Kleurenfoto van overledene met vrouw. Op de achterzijde: 'Aliets veertigste verjaardag, Kiju en Aliet, augustus 1995'

Getekend
Robert J. Adams, notaris

Ik haalde de items een voor een uit de doos en streek de papieren glad op de tafel. Ik gleed met een vinger over de vlechten, die van mij en die van mijn moeder, de foto van Kiju en mij van vorig jaar toen ze een citroentaart met chocoladeglazuur voor mijn veertigste verjaardag had gebakken. Ik ontdeed de stapel recepten, waar mijn naam op stond, van het touwtje. In haar schuine, duidelijke handschrift had ze de recepten van al haar brouwsels en medicijnen opgeschreven. Op de bovenste kaart was een boodschap aan mij geschreven:

Mijn liefste meisje, mijn Aliet,

Ik heb altijd gezegd dat ik ze nooit zou opschrijven. Ik had altijd het gevoel dat ze dan als vanzelfsprekend beschouwd zouden worden. Er zou niet meer over nagedacht hoeven te worden, er zou geen besef meer zijn van wat ons gegeven is. Maar het is al meer dan twintig jaar geleden dat er een kind onder de boom werd geboren. De vrouwen uit het dorp komen geen thee meer bij me halen, en omdat ik nooit de kans heb gehad jou alles te leren, schrijf ik ze op, voor jou, voor jou alleen. Ik hoop dat je er iets aan zult hebben.

Heel veel liefs, Kiju

Terwijl ik de kaarten bekeek, zag ik mezelf weer bij het vuur zitten, roerend in de drankjes en luisterend naar de liedjes en de eerste kreet van een baby. De eerste liefdevolle woorden van de moeder. De verhalen over mijn eigen moeder. Ik maakte er weer een net stapeltje van, knoopte het touwtje eromheen en stopte het terug in de doos. Nadat ik nog een keer om me heen had gekeken, naar het huis dat mijn grootvader had gebouwd en dat mij onderdak had gegeven toen ik opgroeide, trok ik de deur achter me dicht. Op weg naar huis probeerde ik mezelf ervan te overtuigen dat het alleen maar een verzameling hout en glas was, deuren en oude meubels. Er was geen reden om te blijven, maar toen ik de buitenwijken van de stad bereikte, met de schelle lichten en het gedruis van te veel auto's en te veel mensen, toen herinnerde ik me weer alles wat het huis was en wist ik dat het altijd zoveel meer was geweest dan vier muren en een dak.

Op mijn achttiende, toen mijn wereld was ingestort, had ik

het huis en haar erfenis achtergelaten in de naïeve overtuiging dat ik het verleden achter me liet, maar niemand vertelt je dat het zo niet werkt. Het verleden achtervolgt je, hoe wanhopig je verlangen ook is dat het je met rust laat. Diep in mijn hart wist ik dat het deze keer niet voorgoed was. Deze keer zou ik naar huis gaan.

ISBN 978 90 263 7508 8
ISBN 978 90 263 7509 5 (e-book)
© 2026 Amanda Peters
© 2027 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Caecile de Hoog
Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan
Oorspronkelijke titel *The Birthing Tree*
Oorspronkelijke uitgever Harper Perennial
Omslagontwerp Margo Togni
Omslagillustratie © Piotr Krzeslak/iStock/Getty Images

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen